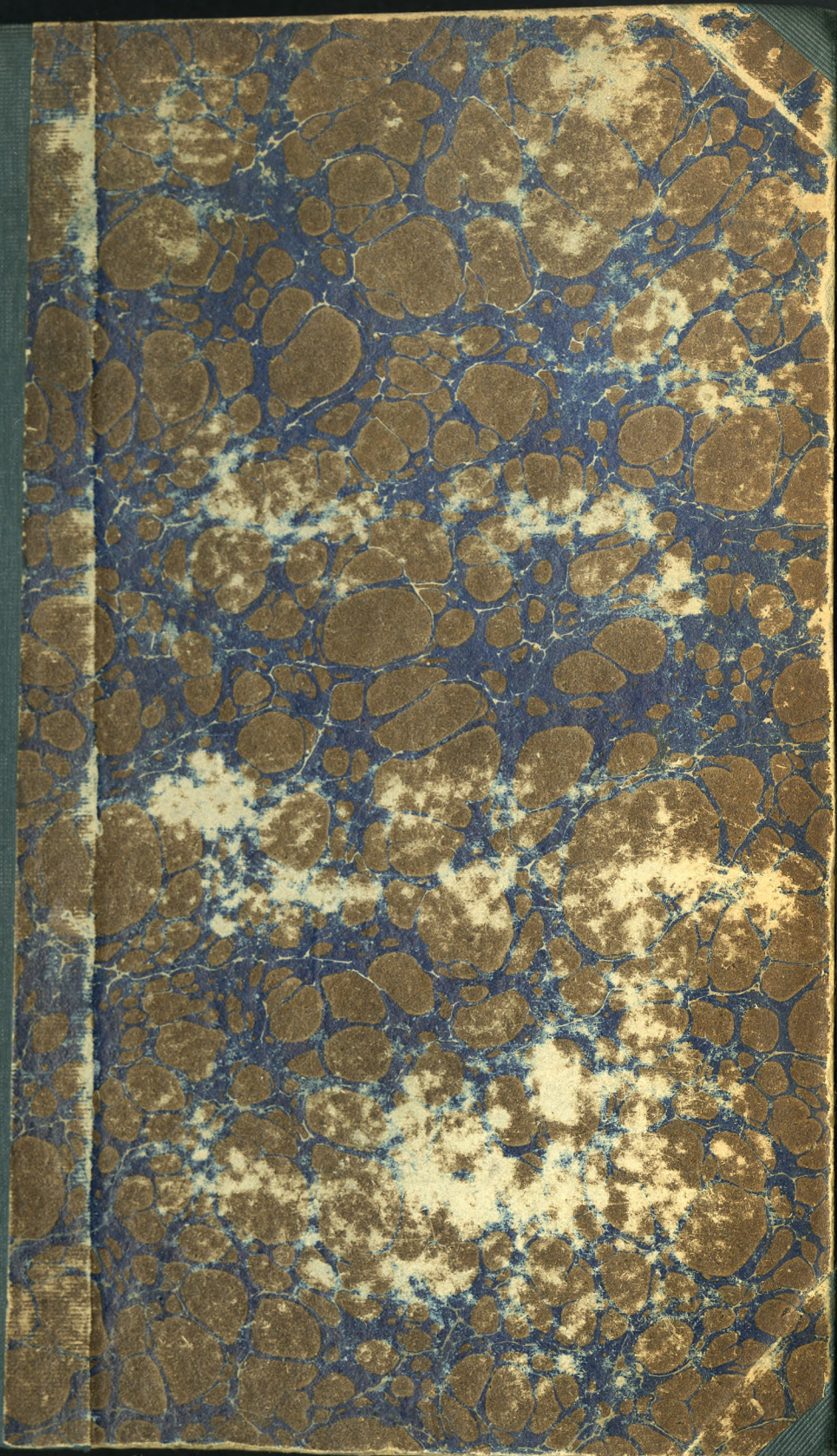
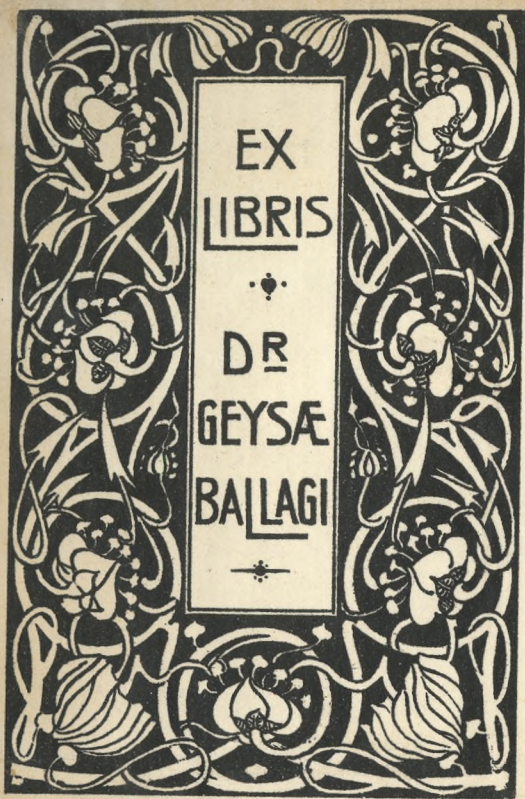

Politikai
röpiratok.

141.

1976

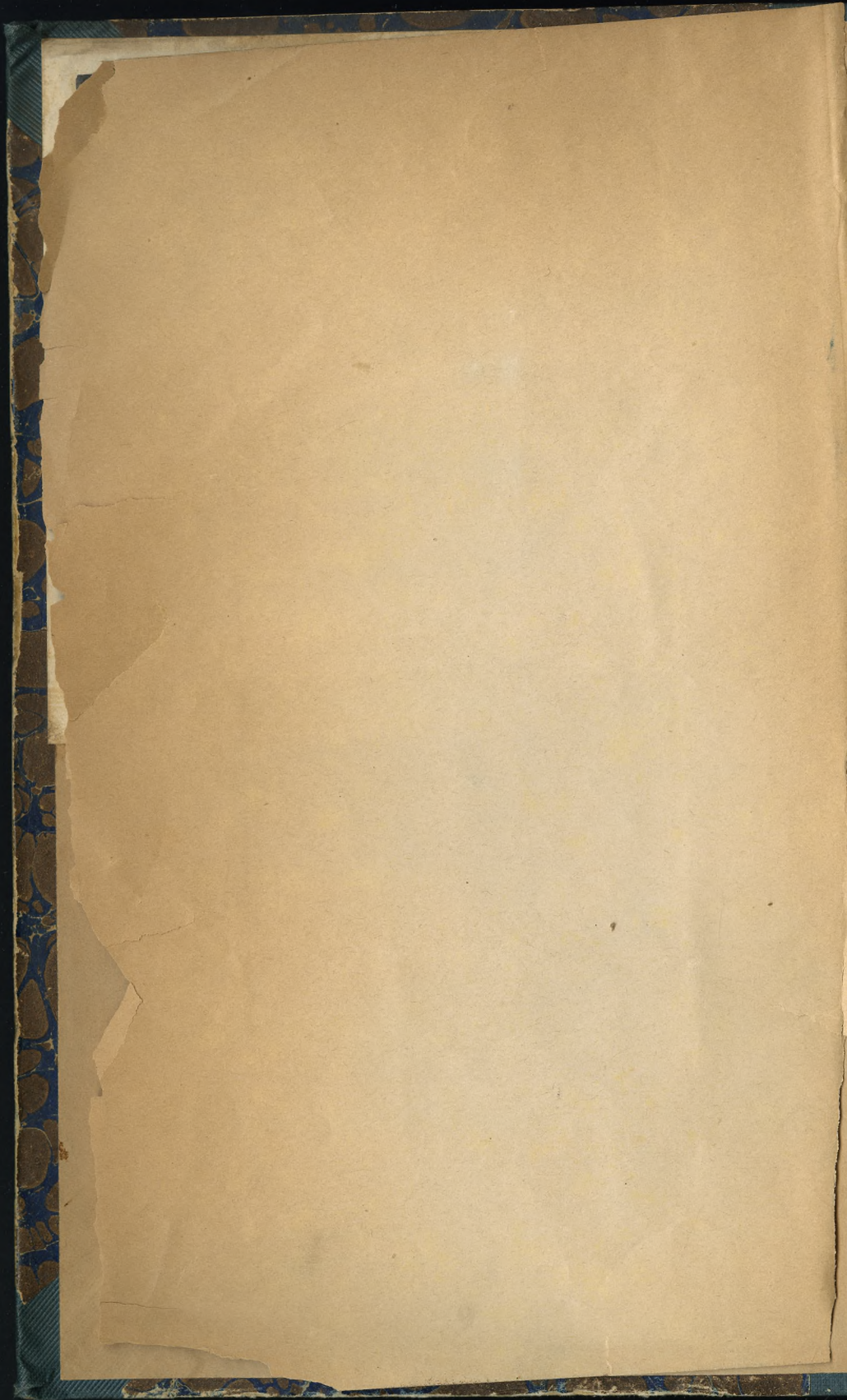
1994 $\frac{---}{----}$ 3

1999-07-07

- 1) 001 0006 773 723
- 2) 001 0006 773 716
- 3) 001 0006 773 709
- 4) 001 0006 773 693
- 5) 001 0006 773 686
- 6) 001 0006 773 679
- 7) 001 0006 773 662

1233 - 1239

1. Magyarország 1846-ban. Fides. 1846.
2. Die Garantie der Macht und Einheit Oesterreichs. 1859.
3. Die Landesstellung Ungarns. 1860.
4. Drei Gesetzesentwürfe über die Regelung der Landes-Verhältnisse des
Königbodens. 1871.
5. Dobca Lajos beszámolója Magyarországnak. 1872.
6. Népviselet nevelésének reformja. Révai Ferenc. 1878.
7. Ezeréves, adatal, adomák yr. közhatal. J. neplétele. néchy Antal. 1888.

141

1233

MAGYARORSZÁG

1846-BAN.

ÍRTA

TITUS.

1.

LIPCSÉBEN

ENGELMANN VILMOSNÁL COMMISSIOJÁBAN.

1846.

5

197.

Callis, ne ea extendat in partes. ... Resolutio.

DE BALLAGI GÉZA.

72

I.

A' békák Jupitertől királyt kértek 's a' dörgő másodsorra léczet vetett le nekik. Mindenki tudja, mi történt a' léczel 's tehetünk e mi róla?

„Magyarország forrongásban, eszmesurlódásban van 's — tudj' Isten — mi féle lázban“ halljuk minden oldalul azon nagy bölcsességű politicusoktól, kik minden didergést láznak vesznek 's kik szeretnek általányoskodni, mert nem tudnak részleteket: nesze semmi, fogd meg jól. — Nem csoda ha illy okoskodásoktól senki sem józanodik. Ha mégis azt mondanák: Babel vagyunk — talán találkoznának némelyek fölkeresők a' historiában mi volt Babel 's mi történt népével.

A' főispányok és félispányok kineveztettek; kik éljeneztek conservatívek, a' pisszegők szabadelvűek; a'

horvátok egynémellyike bolond gombát evett, a' részö-
kön levök conservativek, kik ipecacuanával akarnának
a' bajon segíteni, liberalisok; a' karhatalom és népne-
velési intézvények a' conservativek által pártoltatnak, a'
szabadelvűektől félrevettetnek; a' conservativek semmi-
kép sem akarják magokat Bécsbe küldetni, a' liberalisok
pedig azt hiszik, hogy csak ott lehet farsangolni.

Istenemre! az „alutt téj“ meg az „adj nekem“
pártok nevezetének több józan értelme van, mint a' mi
conservativ és liberalis pártunkénak!

A' pozsonyi szabadelműnek nem kell főispány, nem
kell népnevelési intézvény, sem adó, de a' cigányok
lovait elveszi! — a' biharinak minden kell csak Tisza
nem, szeretné regulázni, de nem bir árjával; — a' zalai
adózni akar míg körmére nem ég, de akkor fujja; — a'
pesti puskaporának bőségében mindent ostromol, 's azért
majd előbb utóbb kifogy belőle. — Így sorba, minden
megyében saját nuancirozása van meg a' liberalis pártnak.

A' conservativeknek legalább van egy parancsszavuk:
mindazt mi fölülről jön pártolni, legyen fehér vagy fekete.
A' szabadelvű a' mult emlékei 's a' jövő ssovárgásai
közt pad alá esik. A' „Pesti Hirlap“ egy egész éven át
arról gondolkozott, mit cselekednék ő mindent ha kezéi
nem volnának megkötve, a' helyett hogy lábait használta
volna, 's most legfeljebb azt eszközölte, hogy még Po-

zsony megye is felelős kormányról beszél, pedig tán közelebb is kereskedhetnék. Aztán az a' szép apropos! mivel a' deputatio nem fogadtatik el, legyen felelős kormány.

Illy gyönyörű ensemble-ban nem hiányzanak a' kétségbeesők — hogy még most se neveztetek ki; a' mélyen tekintők — t. i. a' kancsóba; a' sohajtozók — egészen mintha ásitoznának; a' nemzet sülyed, mondják, mintha eddig feneketlen sarában uszott volna; a' reményt is kitörlik szótárukból. No isz! Most még csak az hiányzik, hogy Voltairrel élénekeljék:

Si on a tout perdu,
Si on n'a plus d'espoir,
La vie est un opprobre,
Le mort un devoir.

'S a' honti conservatívek mindjárt utána éneklék:

Si on a tout perdu,
Si on n'a plus d'espoir (t. i. pénzhez juthatni)
Du coin de la chemise
On fait un mouchoir.

E' sorok olvasása után, tudom, becses olvasóim, egy incarnatus conservatívnek hisznek, pedig, igaz hitemre! liberalis vagyok a' szó teljes értelmében.

Nem esem ugyan kétségbe a' honti ellenzék megbukta felett, mert hisz ők nem tudják mit cselekesznek, de mélyen fájlalom hogy a' Pesti Hirlap oly ügyetlen kezekben van; nem gyűlölöm ugyan a' német sógorokat,

de magam is azt hiszem, hogy sokat szomszédságuktól nem nyertünk 's nyerünk; ohajtanék ugyan sok minden félét, de mivel követelőleg nem léphetek föl, keveset is elfogadok; nem hiszem ugyan, hogy eleinknek fogalmuk volt volna a' szabadságról, mindön egy alkotmányos országot egy absolut monarcha uralkodása alá vetettek, de ha már megtörtént így is tennék a' mit lehetne; nem hiszem ugyan hogy a' megyei institutio úgy a' mint van legjobb, de azért falba nem ütöm fejemet, hogy Biharban Kölcsönösen megezimbázták egymást; nem hiszem ugyan, hogy a' szabadelvűek csupa Chatam-ok és Jox-ok, de azt se, hogy a' conservatívek csupa sátányok és rókák.

II.

Az új főispányi rendszer, mint nevezik, megtermé a' maga gyümölcsseit, az ellenzék több megyékben megbukott!

'S melyek e' gyümölcsök?

Egy pár véres tisztujítás, meg hogy X. helyett Y. lett az alispány, aztán hogy Hontból nem megy deputatio és hogy Lukács ur nem beszélhetett a' bihari gyűlésen.

És most már örül a' honti diadalmas, hogy majd kibuj a' bőréből — tán hogy az sem övé. Örül a' B. Hiradó, 's hirdeti, hogy már most bizonyosan felvirágozik a' haza; az ellenzékiek egynémelyike kutyanépről mormog valamit 's minder azért mert a' Tisza rakoncátlanodik és hogy Lukácsot — de nem az evangelistát — nem hallhatták!

De hogy e' mellett számos ártatlan család koldusbotnak néz elébe, mialatt jószágaikkal zsidók és görögök kaczerkódnak, hogy ézerek érdekei, élete, becsülete függőben vannak, hogy minden szenvedély, boszu és düh fellármáztatnak — az senkinek sem jut eszébe.

Ezek az uj rendszer gyümölcsei !

„Koránsem — fogja mindenik ellenem harsogni — ez csak megalapítása a' kormány többségének ; majd az országgyűlésen keresztül viendi aztán saját elvei szerint a' mult országgyűlésen elejtett tárgyakat. Az igaz, e' többség megszerzése sok áldozatba kerül, de eleget túrt a' kormány 's hagyott cselekedni, most már ő akar cselekvőleg fellépni.“

Valeat quantum valere potest.

Akaratlanul is egy mese jut eszembe. Egy hatalmas és nagy birtoku ember egész életében semmi tárgyról sem értekezett, semmi vitába nem bocsátkozott és igen bölcsen tudta homlokát ránczba szedni ; mindenki ezért igen okos embernek hitte őt ; végre egy fontos tárgyban megszólalt, de nagy Isten ! minő előadás, minő tudatlanság, minő érthetlenség volt ez ! Egy percz alatt elvesztette azon hirnevet, melyet egy egész életen át szerzetett.

Mellesleg mondva, de sok illy ember van Magyarorszában !

Lássuk azon elveket 's munkálatokat! Várjuk be a' szerepelést.

Ugy hiszem, hogy a' liberalis pártnak számos egyéb érdemei közt, nincs nagyobb, mint hogy a' kormányt ez elhatározásra bírta.

Nem csekélyseg egy nemzet előtt debutirozni olly szerepekben minő egy reformernek jutott Magyarországbán. Ha cselekedni akar, szükségkép érdekekbe ütközik, 's egy uj ellenzéket támaszt, melly belsejében dul. — Képzeljünk ennek irányában egy felvilágosodott, alapos és összetartó pártot, melly fegyverei legdicsebbikének tartja az értelmet, melly a' gyöngéket képes felkutatni — 's a' szerepelést tán nem találandja olly jutányosnak mint a' nézőséget.

De ezen alapos és összetartó, a' haladást és nemzeti jólétet előmozdítani törekvő, csenevész és cirothadt állapotunkból kiemelni segítő 's e' mellett szabadságunk és alkotmányos életünknek nemcsak fentartó hanem kifejítő *nemzeti* pártnak még csak ezentul kell támadni; elemei elszórtan letehetnek ugyan 's higyjétek el nem kizárólag egyik vagy másik pártban hanem vegyesen; de mint egész mint jövendőnk tényezője, nem létezik.

És hogy nem létezik, részint eddigi sajtóviszonyainknak, a' vezérek mély hallgatásának, de leginkább gyalázatos ros politikai neveltetésünknek tulajdoníthatók.

Ifjuságunk egy része még mindig emészthetlen olvasmányok indigestiójában szenved. — Aztán minő kezelése az az időszaki sajtónak a' szabadelvűek részéről. Nem mondom ugyan, hogy Eötvös, Szalay és Trefort urak nem tudományos és kiképzett fők, 's főleg hogy az első bárhol egyebütt, hol szabad nép van, nem ragyogna első rendű csillagkint — de magában a' Pesti Hirlapban a' kiszemelés tapintata, az összeállítás mestersége, a' szerkesztői körütekintés biztossága és gyorsasága ismeretlen dolgok. Egyes cikkek jók, de az egész emészthetlen.

Kiindulási pont hiánya, valamint, főleg országgyűlésen kívül, a' személyes egyesülhetés nehézsége a' nevezetesb fők közt — hátráltatták eddig a' fenebb említett párt szilárdulását.

A' kormánypártnak kiindulási pontja a' kormányt mindenben pártolni; nekünk, mivel azon abnormis állapotban találtuk eddig magunkat minden alkotmányunk mellett, hogy országgyűlésen mint többség ötven éven át opponáltunk haszon és alkotmányos siker nélkül — nem lehet annak ellenkezője, annyival kevésbbé, mivel a' kormány személyességeinek political véleményeiről csak sejtésünk lehet de határozott tudomásunk nincs, 's mivel a' political tusa ezer kérdések körül, melly a' pártokat képezi, nalunk és köztünk meg csak ezentul fog kezdődni. E' szerint a' nyugot mostani parlamentar

eljárása semmikép sem alkalmazható nálunk. Angliában agriculturalis és industrialis érdekek állnak már most szemközt, 's a' szerint a' mint egyik vagy másik a' parlamentben tulsulyra emelkedik, lépnek föl ezen érdekek elismert képviselői. Franciaországban jelenleg csak a' ministerek személyességei körül foly a' vita 's Thiers csak azért opponál Guizotnak, mert ő szeretne minister lenni. Itt a' mindenkori 's ugyanazon részről oppositionnak van értelme 's lehet sükere, de nálunk nincs.

Ausztriávali összeköttetésünknel fogva nem említve belső szaggatottságunkat, nem léphet fel az ausztriai-magyar kormány ellen kényszerítőleg a' magyar parlament, jólehet *törvényesen* csaknem ugyanazon garantiái vannak mint az angolnak. De élhet 's élt e valamikor e garantiáival az újabb időkben? Nem! mert nem vezetne ezélhoz, miután Ausztria nélkülünk 's ellenünk kényszerítőleg felléphet; — veszélyes is lehetne ugyanazon okból.

A' ministeri felelőség, mint sokan igen hibásan hiszik, koránsem csupán világos és erről szóló törvényen alapul, sőt ez egyedül legcsekélyebb garantiája. A' ministeri felelőség egyenes kifolyása egy önálló, független nemzet képviseleti rendszerének.

Az 1790: 12 1. 12. ugyan kimondja függetlenségünket 's önállóságunkat; de a' mi dicső eleink nem

értették a' függetlenséget 's önállóságot 's megelégedtek szavakkal, midőn gyöngeségöket palástolni kelle; képviseleti rendszerünk pedig nem nemzeti.

E' szerint az oppositionak, ha csak egészen meggyöngülni nem akar, nem szabad az eddigi eljárás mellett maradnia. A' főkérdések iránt tisztába kell lennie 's a' szerint a' kormányt pártolni midőn elveivel találkozik.

A' sajtót többet kell használnia 's különösen egy erőteljes organumra szert tennie.

Hogy ez eljárás szükségéről meggyőződhesünk, taglaljuk azon elemeket, mellyek a' nemzet anyagi és szellemi munkásságának tényezői 's mellyeknek kellő 's elfogulatlan ismerete nélkül, nem ismerhetjük meg mindazon anomalitásokat, mellyek életünkkel összenöttek.

Jóbb vonásokban megkísértem ez elemeket széttagolni.

III.

Absolut monarchiákban születési aristocratia nem létezhetik a' nélkül hogy vagy őt a' főhatalom, vagy ezt ő meg ne rontsa.

A' historia semmiféle statust nem mutat elő, melyben e' kettő egymás mellett betöltötte volna illő helyét.

De nincs is itt értelme létezésének! — A' mindenható hatalom a' monarcha, melly akaratjának 's kényének minden alá van rendelve; az alattvalók e' hatalom irányában mind egyenlők; a' czim semmi; a' gazdagság már most nemesak az ő tulajdona; political jogai nem lehetnek. Ha tehát a' status hibás számításból, hogy legalább valamiben kitüntesse, csupán születésénél fogva neki a' legfelsőbb hivatalokra mindenek felett elsőséget ad, szükségkép megrontja, mert a nemzet ellenörködése hiányában nem fejt ki azon erőt, melly a' szabad versenyzésnek következménye.

Az aristocratia absolut monarchiákban tehát hivatalhajászó, mert máskép semmi fontossága nem volna. Látjuk ezt Oroszországban, hol az absolutismus természete legjobban kifejtve, 's hol a' nemesség a' hivatalal együttjár.

Az aristocratia megromlását Ausztria példája bizonyítja, hol mivel előre biztosítva, hogy mind katonai mind polgári hivatalokra elsősege van, mindenkép elaljasodott.

Míg tehát absolut monarchiákban nincs értelme létezésének, mert mihelyt volna, megszűnnék absolut lenni, — addig alkotmányos monarchiákban valóságos sarkkó ha hivatásának megfelel.

Ha a' nép a' status hatalomban részt veszen, de maga fölé sérthetlen 's a' legnagyobb hatalommal felruházott örökös monarchát állit: az űrt, melly a' kettő közt támad, szükségkép egy közép hatalommal kelle betölteni, melly mind a' trónnak mind a' népnek védelme legyen. Illy aristocratia hivatalnyerés nélkül is befolyással levén a' status ügyeire 's egyébiránt it a' nemzettől őrszemmel kísértetvén, csak capacitása következtében léphet hivatalba. De szükség hogy gazdag legyen, mi függetlenségét biztosítja, művelt és tudományos, hogy kormányozhasson; erkölcsös, hogy a' néptől szerettesék.

Illyen Anglia aristocratiája!

Illyen e a' magyar aristocratia?

A' magyar aristocratia nagyobb része koldus, keveset tanult 's elpuhult. A' kényelmes bécsi élet, a' semmi tevés, a' socialis élet undorító üressége és csacsksága, az igazságnak sohasem hallása, kitörlék belőle a' minden nemesebbre törekvést.

Az idegennek majmolása az idegen rabjává alacsonyítja.

Idegen nőt vesz, idegen nevelőt, titoknokot, szakácsot stb., idegen nyelven beszél, olvas, idegen viszonyok érdeklík, egész életében nem talál semmit mi felett fölmelegülne, egy üres pillanatot, mellyben érezni tudna.

A' magyar aristocratia nem ad egy batkát minden alkotmányosságunkért.

Tán salonja nyitva van a' magyar tudománynak 's művészetnek?! Ezek előtte ismeretlenek.

A' magyar aristocratia nyugodtan 's kényelmesen akar élni. Senki sincs úgy megelégedve a' kormánnyal mint ő. Magyar ruhát csak azért vesz föl néha, mert pompázhat benne 's a' bécsiektől bámultatik.

Bécsi szokások és gondolkodásmód olly erőt vettek rajta, hogy minden szabadabb és nyiltabb viselettől undorodik, minden csekélyebb életmozgalomban lázadást vél.

Ha néha egyik vagy másik magyarnak akar lár-

szani, higyjétek, erőteti magát; nincs benne egy csöpp sympathia is irántunk.

Fülnevelkedve olly elemek közt, hol a' status dolgairóli szólást a' statushivatalnokok kizárólagos szabadalmuknak vélik, 's hol már csak azért sem szólnak, mert nincs hatása, meg nem foghatják, mikint beszélhetnek a' magyarok szabadságról, holott ők olly jól érzik magokat az ausztriai kormány hatalmas paizsa alatt.

Mivel az ausztriai viszonyok felől egyáltalában nincsenek értesítve 's mivel ott egyik legbölesebb statusmaximának vélik, hogy bármelly statusügyről vagy eljárásról sajtó utján, semmi se közöltessék — minden rózsaszinben jelenik meg előttök. Nem tudják, hogy a' nép nyög adójának terhe alatt 's e' mellett Ausztria pénzügye a' legkétségbeejtőbb állapotban: nem tudják, hogy akár fenyitéki akár polgári törvénykezési eljárása még a' magyarénál is rosszabb.

Mindezek eléggé ismert dolgok de nem elégszer ismételtetők.

Magyar aristocratia nincs, az mind ausztriaivá vált. Ő nem talál benne dicsőséget, hogy szabad nemzet tagja legyen, nem büszke arra, hogy született törvényhozó, ki önmagát kormányozza. Hogy az udvarnál csak az ő coteriája jelenik meg, hogy bizonyos piaczkon csak

az ő fogata állhat, hogy háza a' rendőrségtől megkíméltetik, hogy a' brüsseli csipkéket olly könnyen becsempésztetheti — ez az ő büszkesége, ezt nem adja minden alkotmányos jogaiért.

Hogy e' kép nem mindenikre illik, az magában értetődik; de hogy többé kevésbbé e' szellem uralkodik az egészben — tagadhatlan. Apathia, kifáradás, a' társalgás észrevehetlenül emésztő mérge gyakran a' jobb irányuakat is a' közönségesen tapodott ultra vezérli. Révés aristocratát mutathat elő újabb korunk, ki mind végig megóvta volna magát e' légkörtől.

Ezek után ne sokat csodálkozzunk, ha a' német, viszonyainkat és mozgalmainkat egészen más szemmel tekinti mint francia vagy angol. Mert egyik nem legszébb tulajdonsága *némelly* aristocratáinknak a' chameleoonság. Jöjjön össze egy francia vagy angol utazóval 's gyakran meglepő határozottsággal beszél alkotmányos életünk fejlődéséről, mozgalmaink jogszerűségéről, míg a' némettel, ki egyébkinti superioritásánál fogva nem jó szemmel nézi, hogy az az ő általa megvetett magyar az emberiség legnagyobb kincsét birja (?) — megvetőleg szól mindezekről.

Az új nemzedék! — Lesz alkalmam eziránt más alkalommal szólni; most csak annyit, hogy rosszabb mint a' régi.

E' szerint az aristocratia, mig e' légkörben marad, nem fog hatásosan alkotmányos kérdések körül működni.

Egyébiránt a' kormánynak számos módjai is volnának a' netán pillanatig tartó erőteljesebb oppositioját megtörni.

Csak akkor, ha majd bizonyos viszonyok fognának nyakukra nőni, leendnek tán erélyesbek.

IV.

A' magyar papság helyzete igen hasonlít az angol papsághoz 's méginkább hasonlítand, ha érdekeit 's helyzetét jobban megfontolja.

Az angol papság a' parlamentben mindig hallgat. 'S ez hozzá legillőbb. Nem akarják a' szenvedélyt magok ellen felindítani annyival kevésbbé, mert ez nemcsak személyöknek hanem rendjöknek is ártana, melly egyébiránt is, az angolak buzgó vallásossága daczára, nem nagy tiszteletben áll a' nép előtt.

Tout comme chez nous!

Ha olly országban minő Anglia, hol a' historiai jogok nagy tiszteletben állnak, a' papság jónak látta semmi vitába nem bocsátkozni 's az udvarrai támaszkodását legfeljebb szavazatával bizonyítani, mennyivel természetesb leend az nálunk, hol helyzetének abnormitása naponkint feltünőbb lesz.

Ujabb időkben némelly indítványok által meglepette, nagyobb tüzzel lépett a' sikra; de ez nem fog sokáig így tartani, 's bizonyos ösztönnél fogva azon szerény szerepet fogja játszani, melly senkit se bánt 's nem teszi lételetét olly feltűnővé.

Illy helyzetben, bármi coniuncturák közt, biztosan érzendi magát 's jóvá teszi vagy legalább enyhíti helyzetének anomalitását, melly annál kirivóbb, minél inkább viczkándozik.

Ezen okoknál 's egyébiránt is, mert szemmel látható függésöknél 's egyházi irányuknál fogva political ügyekben szavazatuk számmittalik ugyan, de nem ponderál — alkotmányos életünk tényezőjekint nem tekinthető 's valamint hiszem, hogy azt fen nem tartják, ugy bizonyosan nem is iparkodnak azt megdönteni.

Historiánk ugyan egy Szelepcsényit állit elő, ki az alkotmányi törekvések ellen hatalmasan szót emelt; — egy Pázmányt, kinek political hatása is nagy volt; sőt ujabb időkben egy kitünő capacitásról is beszélnek, kinek tanácsával a' kormány gyakorta él. De mindezek keveset bizonyitnak. — Mindenha találkoznának bármely rendben és osztályban férfiak magasabb szempontból kiindulók, 's e' ki emelkedés annál világos bizonyosága egyéni felsőbbségöknek, minél inkább járul rendi szerkezetök ahhoz, hogy e' szellem belőlök kioltassék.

Egészen más oldal az, mi miatt ők nálunk statusfontosságuk 's irányzatuk naponkint aggasztóbb lesz.

A' felsőbb papok egynémellyikének corruptioja 's botrányos viselete, más részről az alsóbbaknak tudatlansága, melly a' jobb oktatás fejlődését akadályozza, a' világiaknak fanatismusa, melly a' népnevelésre káros befolyással van, oly dolgok, miket nem lehet szem elől veszteni.

A köztünk létező vallástalanság és közönbösség ellentételben a' rózsakoszorus fanaticus sectával, azon demoralisatio, melly némely vidékeken a' papság által a' házi életben eszközöltetik, egy csufos és hallatlan eset, melly ujabban egy nevelőházzal történt, hol a' növendékányok galant papi látogatásokat fogadtak el 's annak nemcsak elnézése hanem elsimitása oly elemek, mellyek egy alkotmányos nemzet fejlődését gátolják. — A' papság azonosítva a' vallással, a' vallás az erkölcesel, 's a' papság megvetése márís az erkölcsösség megvetésére vezérle számosakat.

Minő fogalom az a' decorumról, melly túri a' leg-rakonezátlanabb visszaéléseket az egyházi állással.

A' papság fegyelme gyalázatos rosz 's az arra való felügyelés még roszabb. E' feűen segíteni kell a' vég-rehajtó hatalomnak, mert törvényhozás útján oly harczot idéznénk elő melly kiirthatlan volna.

Emlékezzünk Angliara, hol Williams a' XVIII században halálra íteltetett oly vétségért, melly undorítóbb a' gyilkosságnál 's mellyet nálunk az egyházi fenyíték vagy elsimít vagy eltűr.

Illy büntetlenség szaporítja azoknak számát, kik száfokon a' menyet, sziveikben a' poklot hordják.

Az ilyenek tanítsák 's oktassák a' fiatalságot; adjanak elő történetet 's bölcsészetet. Iskoláinkban gyakran legjobb talentumaink a' legrosszabb tanulók, mert a' tudományok előadása 's föltevése undorítja a' természetes és egészséges észet.

'S mi csodálkozunk, ha e' pezsgő fiatalság, csak azáltal mi nála fejlődött: gyűlölet vezérei tanítóíránt — hagyja magát később is — biztosb támasz hiányában — vezéreltetni!

Ennél fogva az egyháziak állása nálunk közvetve az alkotmányos élet ép kifejlődésére rendkívül fontos befolyással van. Gyökrreres javítás kívántatik, mert mindaddig mig akár gymnasiális akár felsőbb oktatásunk a' mostani nevelés és fenyítékben fölnevelkedő papság kezében van — addig nem virágozhatnak fel az alkotmányos élet.

V.

A' szabadságot elvből szeretletni ohajtom olyanok által, kikben az combinatiok resultatuma, de a' nagy tömegben a' szabadság alapjául biztosnak vélem, ha ahhoz belső ösztönnél fogva ragaszkodik, hogy nélküle mind levegő 's étel nélkül nem élhet. Ily ösztönü nép megovja szabadságát.

A' németek illy belső ösztönnel nem birnak, azért igen jól érzik magokat mostani állapotjokban, 's habár gyakran ekeseredéssel panaszkodnak hiányáról, elvből történik, mert fensősége világos. De mihelyt concret esetekre forelitja figyelmét, azonnal kibujik a' szeg a' zsákból. Innen világos, hogy a' német Franciaország és Anglia szabadság mozgalmait gunyolja, bármelley egyéb nemzetnek szabadságra törekvését nevétségesnek 's butaságnak tartja.

Magyarországban a' magyar köznemesség, a' magyar gentry, azon elem, melly a' political szabadsághoz nem annyira világos öntudatával annak minő factora az nemzeti jólétnek és az emberiség tökéletesbülésének — mint inkább bizonyos ösztönnel ragaszkodik.

És e' gentry nélkül rég provinciává aljasultunk volna nemcsak, hanem rég némettekké — —

Nem olly könnyű nyelvet cserélni mint ruhát vagy tánczot; ezeknek sajátágairól lemondott a' magyar pedig ezek is a' nemzetiség beljegyeihez tartoznak. De a' német nyelvet a' szerint használja inkább vagy kevésbbé a' magyar mellett, a' mint egyiket vagy másikat jobban beszéli.

A' nemzetiség szent lángjában, melly némelyek szerint olly csodákat képes művelni, minden tiszteletem mellett iránta — sokkal kevésbbé bizom, mint azokban, kik a' magyar nyelvet minden nyelvek felett legjobban beszélik 's magokat abban legkönnyebben 's legvilágosan kifejezhetik.

Minél inkább kezdé érezni valamely nép a' nyelv fontosságát, a' beszéd hatalmát, melly a' polgárisodás fejlődésével önkint elfoglalta illő helyét — annál inkább ragaszkodott azon nyelvhez, mellyet leginkább érzett hatalmában lenni.

Csupán elvből pártolni vagy szeretni akarni vala-

melly nyelvet — kábaság, mert az élet gyönyörű caricaturája ez elvnek.

Vagy nem tudja e mindenkiünk, hogy főleg aristocratáink közt sokan buzgón küzdenek a' magyar nyelv mellett; mennyiszer nyilvánítják hogy milly büszkék e' szép nyelvét magokénak nevezhetni, 's mind e' mellett is vagy tán csak azért hogy a' braminok szent nyelvéhez hasonlólag nem akarják minden alkalommal profanálni — a' közéletben ugyan ritkán élnek vele. Ezek sem nem tartották, sem nem fogják a' magyar nyelvet fentartani.

Ugyan e' nézetből kiindulva a' horvátok magyarosításának — ugy hiszem csak igen kis szám által táplált — gondolatja nevetséges, — 's izgatottságuk természetes kifolyása azon félelemnek, hogy tán saját nyelvök háttérbe tolatik, 's minden iparkodásuk 's törekvésöknek sükere nekik idegen vagy legalább tökéletlenül tudott nyelvnek ismeretétől feltételeztetik. Igen természetes és könnyen megbocsátható érdek ez, de nem nemzetiség szent lángja.

Hogy tüzökben egynémelylek a' köztünk létező kapesokat is tágítani akarják, külön helytartó tanácsot stb. kérvén — azt meggondolatlanságnak tulajdoníthatjuk, mi józanabb megfontolásnak engedni fog.

Sokkal csodálatosabb az, mit megemlíteni nem tar-

tóztathatom meg magamat — hogy a' B. Híradó vezére politicalai ismereteinek daczára nem röstelli kimondani, hogy ha minden kívánataik teljesítettének is, még azért nem szakadna el ám Horvátország (természetesen hogy a' világ más részére nem szakadna), 's ezt azzal bizonyítja, hogy hisz már volt Horvátországnak külön Helytartó tanácsa 's azért mégis egyesült volt velünk. Ne neked!

Mi oka lehetett annak, hogy a' bölcös vezér illy fogalomzavart dobott oda olvasóinak megemésztésül 's utánmondásul — mert ezt már most mindenütt kürtölik — azt csak a' jó Isten tudja.

Historiánk minden lapja azt bizonyítja, hogy a magyar nép kormányzati sőt törvényhozási szaggatottságának tulajdoníthatja részben mindazon iszonyokat, melyeknek nagyobb része még nincs megírva, 's hogy mióta tapasztalás nyomán egységre törekedtünk, minnek következése a' horvát Helytartó tanács megszűnte is volt — lélekzhetünk, — 's ő megint a' XVII és XVIII századi életbe akarna visszszamenni. — Ott áll előtte Anglia példája, melly hatalmának, erejének 's nagyságának mulhatlan feltételekint tekintette Scotziával és Irlanddal történő törvényhozási és kormányzati egyesülését, mert e' nélkül nem hogy erősebbnek érezte volna magát hanem megszibbasztva. O'Connellnek legnagyobb barátja is elis-

meri, hogy az irlandi törvényhozás elkülönöztetésére törekvése agyrém, sőt *ürügy*, mi mellett Irland egyéb méltányos követeléseinek kihallgatást nyerjen. Ott áll előtte Erdély, mely törvényesen szinte kiegészítő része Magyarhonnak; sőt ha szemeinek nem hisz, ott van az 1836: 21 tcz. — öbeelégzik azzal; neki elég ha a' törvényben ott áll hogy része Magyarországnak, de ez volt e a' cél; nyerünk e e' mellett valamit, vagy nyernek e ök. — Beszél aztán még közös institutiokról, törvényekről, irányról valamit 's azt mondja hogy ez a' kapocs. Hás Franciaország és Belgium nem jobban hasonlítanak e egymáshoz erre nézve 's azért egyek e?

Valóban az embernek kétségbe kellene esni, ha hallja, hogy ezek aztán a' nagy statusférflak, ha nem tudná, hogy interdum dormitat.....

Bocsánat e' kitérésért.

A' magyar nemesség szabadság ösztöne kifejlődött azon önkormányzásban, melyet a' megyékben gyakorolt. Irányzata, életmódja, hajlamai összenöttek ez institutiojával; nem csoda ha legforróbban ragaszkodik hozzájuk.

Ő tehát életével conserválta egyszersmind institutioit.

De gyakori megtámadások, historiánk lapjai eléggé felvilágosították őt arról, hogy ha magát conserválni akarja 's szabadságának tovább is örvideni akar, gyök-

ereztesse meg azt az egész hazában, adjon neki nagyobb alapot. Ime valóságos conservatív szellem tette őt szabadelművé!

Milly sokkal nyomósabb és hathatósabb volt volna szava, ha azoktól, kiknek jogot akart adni megértelett volna, vagy ha az impulsus azoktól indult volna ki. De nem így. Neki azokat kelle tanítani 's azokkal kelle küzdeni, kiknek jogot akart adni.

Eleitől fogva az alkotmányosság térére lépén, melyen az ausztriai kormány nem állhatott meg, különböző színben tünt fel a' szerint a' mint némelleyek tetteit, mások pedig irányát vették figyelmökbe.

A' sérelmi vitalkozások csak azáltal váltak nevetőségessé mert sikerök nem volt; de különben semmiféle józan törvényhozás nem veszhette volna azt szem elől.

Az eljárás mind félelmesnek mutatkozott, az egyetértés nehezebbé vált, mert a' nemesség élő törvényeinket szem előtt tartván 's egyébiránt is, mint már érintém, a' szabad institutiók légkörében megerősödvén, tisztán ebből indult ki. Minél inkább látta magát e' törvényes irányban gátoltatni, annál hevesben kezdett ostromolni. — Ellenben a' kormány azt ohajtotta volna mindenkor, hogy Ausztriávali összeköttelésünk határozza meg terveink irányzatát, feltéve hogy az összeköttetés alap

levén, önmagoktól megszűnnek olly jogok, mellyek az alapot szükségkép megingatnák.

Az ausztriai kormánynak végeztélja tehát nem lehet más mint békés uton kihalni hagyni minden erélyesebb ellenőrséget.

Sikerülend e ez neki? Arra nézve sok valószínűség mutatkozik, főleg ha az oppositio ezentul is azon pályán marad, mellyen eddig volt.

Én tehát a' köznemességet egyetlen alapjának tekintem az alkotmányos életnek Magyarhonban, 's habár a' köznemesség egy része jelenleg conservatív vagy akár kormánypárti, egyesülni fog szükség esetében azon résszel, melly mindenen felett a' szabadságot akarja conserválni.

Mindazon vadságok, kitörések és kihágások, mellyek jelenleg sok nagy embert nyugtalanitnak, momentanok 's csak bizonyos viszonyhoz kötvék, mellynek anomaliását semmiféle statusférri ki nem egyenlítheti.

A' magyar köznemesség köszörületlen gyémánt. Veszített ugyan máris erejéből a' szerint a' mint bizonyos elemekkel érintkezésbe jött, de még mindig megvan benne a' szabadság üsztöne.

VI.

A' polgárság az által boszulja meg magát rajtunk
hosszas lenézésünkért, hogy nem sok sympathiával van
egész alkotmányosságunk iránt.

A' függetlenség érzete az ember előmenetének szár-
nyakat ad; a' függőség kételkedővé teszi azon erő iránt
is mellyel bír.

Nemcsak a' theoria hanem a' historia is azt tanítja,
hogy a' polgári elem a' statusmozgalmak és fejlődések
legfontosb tényezője, mert neki áll érdekében lerontani
azon gátokat mellyek a' földművelésnek bilincsei; ő idézi
elő a' kereskedést 's annak minden kellékeit.

Mindezek nálunk megpendített tárgyak, de tán csak
azért ideiglenesen megbukottak, mert a' polgári elem
nem vett bennök részt.

'S létezik e nálunk polgári elem? — Igen, de nem
a' városi polgárságban hanem a' köznemesség jobbjai-

ban. Ha e' kettő összeolvad, fogunk valóságos közpennydel, erőteljes polgári elemmel birni.

Mennyire képezik az embert a' szabad institutiok, leginkább bizonyítja azt a' magyar polgári elemnek kiskorusága. Bizonyos korlátoltságot, kis körre 's annak érdekeire való szoritkozást vehetsz benne észre. Nem bizik saját erejében, itéletében. Megretten bármely életmozgalomtól. Hozzászokva a' nemest csak azért mert nemes, bizonyos reverentiával fogadni, jólehet bensőleg gyűlöli 's megveti, elfojtja magában azon őszinte 's nyilt jellemet, melly a' szabadság nélkülözhetlen jellemrésze. Csak nézője levén a' megyei életnek, árnyékoldalait látja 's a' szabadságról vagy nem gondolkozik vagy hibás fogalmát kapja. Látvan, hogy számos tudatlan, részeg és semmivel bíró nemesnek befolyása van a' haza ügyeibe, míg neki a' tehetős és adózó polgárnak semmi — gyűlölettel viseltetik azon haza iránt, mellynek szabadságát nem élvezhetvén, nem ismeri.

Fejlődhetett e illy viszonyok közt független szabad polgári elem?! — Annyival kevésbbé, mivel csaknem minden jobb elemeit a' nemességelnyelte.

Fog e szabad képviselate mellett jelentékeny lenni? Szükségkép. — De egész jelentékenysége nem a' legközelebbi jövődében rejlik. Azon kérdésekre, mellyekre felelnie kell vagy mellyeket előidéznie — még nem

érett, — 's egy része a' megyei oppositioval tartand ezzel akarván bizonyítani felsőbbségét. Ez pedig nem feladata.

Annyi azonban bizonyos, hogy a' városok némelly érdekeik mellett elszántan fognak csatázni. A' magyar városok megyei irányzatúak, a' németek, német irányzatúak lesznek és maradnak. A' nyelv kérdések még egy csatát, és heveset, fog előidézni. De nem csupán nyelvben, hanem egyéb érdekekben is a' német városok compact támasza leendnek a' kormánynak. Ezek mindent el fognak követni, hogy az ausztriai tartományokkal szorosb összeköttetésben állhassanak; a' bevándorlások szaporábbak lesznek; a' városi élet mozgékonyabb.

VII.

Magyarországban a' német paraszt szorgalmas, a'
tót buta, a' magyar tunya.

Vannak e e' tiz millio lélekben sympathiak Magyar-
ország *létele* iránt? van e sejtése arról, hogy rá valami
jobb vár; van e ohajtása jobb, nemcsak anyagi hanem
szellemi lét után?

Ő nem ismer mást papján kívül mint gazdasági
tisztjeit, szolgabiráját és császáriját.

Goromba tisztjeit gyűlöli és semmi bizalma hozzá-
jok. Szolgabirájától fél. Csak császára tűnik fel előtte
bizonyos glóriában, mert igen távol áll tőle.

Az országgyűlésről némi homályos fogalma van;
hallja néha, hogy az ő javára is hozatik törvény; de ő
annak nem örül, mert a' törvények megértéséhez semmi
előkészülete; a' kivitelnél pedig többnyire szenved.

A' megváltás ujabban ismét néhány községet tett szabaddá, de ez egy csöpp a' tengerben.

Vágy bizonyos községi rendezet után, saját bíróság iránti bizalom igen kevés helyütt mutatkozik. Még azzal is, mit a' törvény nekik megenged, nem tudnak vagy nem akarnak élni.

Illy elhagyott- 's elnyomottságában csak bizonyos homályos sejtése van arról, hogy valamikép vagy az Isten vagy császára segitend rajta; a' t. n. vármegyétől nem sokat remél és vár.

Mióta a' törvények részére kedvezőbben akartak gondoskodni, a' földesurak fölmentve érzik magokat valamit értők tenni. Némelly kivételekkel földesuri felügyelés vagy ösztönzés, neveltetése, szorgalma felett, sehol sem található. Uradalmakat lehet eljárni, mig az ember csak legkisebbet is találna, hol az uraság iparkodott volna valamit a' községi állapotok javítására tenni. E' reszben gróf Battyányi Kázmér és mások dicséretes kivételek. Bizonyos érintkezés, kölcsönös felvilágosítás földművelés tárgyában jobbágy és gazdasági tiszt közt egyáltalában nem létezik, 's azon viszonymál fogva, mellyben egymás iránt állnak, nem is képzelhető. Ezen urasági tisztok ama zsarnokok, kik a' népben az önérzet legcesekélyebb szikráját kitörlik. Szidás, öszszegazemberezés, ütésverés közt növelkedik még most is fel. Igy

az urbéri munka csupa roszakaratból is mindennap gyümölcstelenebb lesz és a' nemzeti munka elvesztegetése kiterjedtebb. Közveszedelmekben a' parasztok közönbösége szemlátomásti, főleg ha földesuráét vagy tisztjét kellene megmentenie.

Ha ki magát azzal vigasztalja, hogy e' sok helyütt hihetlenül tiport nép annyira süllyedt, mikint legnagyobb nyomorában sem gondol ellenállásra — az leginkább kifejezi erkölcsi állapotját. De illy nép aztán nem status-élet tényező, sőt magával sodorja azon nemzetet, mely őt kizárta alkotmányából.

Bárminő szempontból tekintem hazám viszonyait, nem ismerek sürgetősb és fontosabb tárgyát, mint a' parasztságnak mostani helyzetéből kiemelését.

Legyenek egyszer csak emberibb helyzetben 's az ember megteremti bennök a' polgári érzelmet.

VIII.

Ezen osztályzatok ismét számos új alosztályzatokra oszlanak, olyanokra is, mellyek közelebb befolyással vannak az alkotmányos élet kifejtésére.

Az irodalom, magok az írók, a' sajtó állapota igen fontos és magas állást vőnek minden szabadabb nemzet életében.

Mindezek szoros kölesönös viszhatásban állnak az étellel és neveléssel.

Ez utóbbi nálunk minden szabadabb és önállóbb fejlődést kizár.

Ujabb literaturai mozgalmaink ugyan haladásunkat bizonyítják már csak azon tekintetből is, hogy political sajtónk nagyobb kiterjedést nyert, de kevés kivétellel bizonyos emelkedtség, határozott hang egészen hiányzanak. Sokan e' political szinezetet jelen literaturánkban veszélyesnek hiszik a' tudományra nézve, holott ez

szükséges kifolyása az alkotmányos életnek. A' görög és római nép valamint az angol szintezen elemek közt fejlődött ki 's fejté ki magával mindazon tudományokat, mellyek e' political irányzattal közelebb vagy távolabb érintkezésben állnak. Nincs természetesebb, mint hogy valamely szabad nép szabadságának feltételéről 's gyümölcseiről szívesen ne beszélne; hogy meggyőződését és véleményét illy fontosb ügyekben, melly a' status mindnyáját érdekli, ne törekedjék azokkal közölni, kik annak vele együtt életbe léptetői.

De hogy ez megtörténhessék, hogy a' tudomány minden ágainak kifejtésére kedv és ösztön támadjon, szabad sajtó mulhatlanul szükséges. Széchenyi gróf egyszer a' pesti gyűlésen azt mondta, hogy a' censura gondolatánál a' sasgondolatok kappanygondolatokká válnak.

Bécsben a' kappanyokat jobban szeretik mint a' sasokat.

A' censura valóságos bilincse az alkotmány fejlődésének.

Kevés eredetiség, kevés alaposág bélyege újabb literatúránknak 's írónknak. Minek léteznie kellene 's a' mi létezik — azoknak össze nem egyeztetetése, megzavarja legjobb fejünket.

A' törvényességnek két élű fegyvere, 's mindig két oldalruli magyarázása roppant fogalomzavart idéz elő.

Viszonyaink sajátlagossága egészen különböző néz-pontokat állít fel a' tudományos vizsgálatoknál, mellyek azokat nem tűrik 's mellyeknél ezeknek szükségkép szenvedniök kell.

Bizonyos írók állásuknál fogva megtagadják meggyőződésüket, mások hogy feltűnjenek, tulcsigázzák követeléseiket.

Gondolhatni eilylejírás mellett tudományos irodalmat.

Összehasonlítván a' nyugoti nemzetek institutioit sajátainkkal — bizonyos rögtönzési vágy a' fenyegető veszély félelmével párosulva, majd ismét ellazulás, kétségbeesés — mint ha Damocles kardja függne mindenkor fejünk felett — szállja meg számosainkat.

Némelylek roszul irnak, roszul okoskodnak, mert nem tudják mit irjanak, pedig irniok kell. Bizonyos routine kell hozzá, hogy utasításuk szerint irhassanak. E' routinet csak élemedettebb korban nyerhetni meg.

Sok író maga se tudja mi czélből ir, mi czélből cselekszik most máskép. Bizonyos sejtés mondja tán neki, hogy ez tetszeni fog.

Illy anomaliákat fogunk látni életben 's literatúrában. A' szerint a' mint valakinek reménye nő vagy apad bizonyos czél elérésében, változik gondolkozásmódja. Számosan közölünk a' szabadelműséget és conservatismust ugy cserélgetik mint ruhájokat.

Bizonyos ingatagság az alap keresésében, melyre építünk, majd ismét sürgetés, hogy egyremásra halmozzuk a' köveket — mutatja leginkább abnormis helyzetünket.

Sok előkelő conservatív kételkedésben van aziránt valljon a' kormány megmarad e irányunkban mindig az alkotmányos téren. Majd lehetlennek hiszi azt, majd ismét iparkodik magát álokokkal elálatni, a' szerint a' mint szíve jobb vagy rosszabb.

A' statustudomány egy egészen új tannal bővülne és a' tudományos világ véghetlen sokat nyerne, ha ezen mély bölcsességű urak tudományos vizsgálataik eredményét közölnék. Csakhogy e' téren nem igen tudnak mozogni.

IX.

Van egy töredék, melly ezen ellenmondások és abnormitások tömkelegén áthatolva 's magával aziránt tisztában, hogy mi a' sarkkö, melly körül az egész megfordul — azon meggyőződésre jutott, hogy nem a' mostani nemzedéknek feladata alkotmányos kérdések tisztába hozatala — egész lélekkel csak anyagi kérdések fejtését tűzé ki magának. Kő és vasutak készítése, vizek szabályozása, bankok felállítása stb. olly termelley a' cselekvőségnek ingert ad.

Van ismét egy más, melly a' törvényhozás kertjét nem találja olly gyümölcsösnek és a' socialis térre fordult, hol a' rokonszenvek találkoznak 's a' nemzet ereji előbb mozgásba hozatnak.

Van tehát bizonyos jobbra törekvés, ez állapotból kivergődés ösztöne homályos sejtésével annak mi következni fog. Ime minden emeltyük alkalmaztatnak.]

De amott az anyagi kérdések hópártolóját az adókezelés kényes pontja megakasztá 's tán megakasztja haladásában; emitt a' végrehajtó hatalom közbeszóla 's ki mondhatja hogy nincs igaza?

Mindenütt toldozunk foldozunk; mindenütt maról holnapra építünk. Mindenütt bizalmatlanság az állapotok tartóssága iránt.

Bizonyos nyereségnek nagy sokárai kiküzdése csak azért nem szül örömet bennünk, mert akkor nyertük meg, mikor már ismét mást kívántunk, mikor egészen más tárgyak foglalatoskodtatták ismét elméinket.

Ime a' viszonyok hatalma erősebb 's tán erősebb
leend mint minden írott törvényeink.

Ne opponáljunk folytonosan, hanem pártoljuk a' mi
pártolandó.

Ne ragaszkodjunk kedvencz eszméinkhez és ne áld-
ozzunk fel keveset is csak azért, mert mindent nem nyer-
hettiink meg.

Mindazt mi legkevésbbé is anyagi és szellemi elő-
menetünkre szolgál, fogadjuk el.

Ne csináljunk minden megyei zugkérdésből országos
kérdést.

Ne agitáljunk semmiért 's ne tegyünk lármát sem-
miből.

Ne játszuk örökké a' kétségbeesőket, hanem ipar-
kodjunk magunk iránt tiszteletet ébreszteni.

Ne hánytorgassuk ereinket, mert ezáltal elárultuk
máris mi gyöngék vagyunk.

* * *

Ha valaki azt gondolná, hogy ez panacea akart lenni
— az csalódnék.

XI.

Előre látom azon időt eljöni, melynek szele máris beköszöntött az 1846-ki évvel, midőn azon kérdés fog tárgyalatni, nem volna e Magyarországra nézve vég-hetlen hasznu, ha az ausztriai vámok irányában megszüntetnének.

Magasabb körökben tisztában vannak már aziránt, 's mi nekünk nem fog sokba kerülni azt megnyerni. Csak adózzunk!

A' magyar oppositionak nincs ez inyére; de csakhamar meg fog győződni, hogy nem hátráltathatja. A' mult országgyűlésen már is találkoztak sokan, kik e' tárgyat statusgazdasági szempontból tekintették. A' jövő országgyűlésen többen fognak találkozni, kik ezt saját zsebök szempontjából tekintik. De bármi szempontból tekintsék a' dolgot, a' vámok a' két ország közt meg-

szünnék; ugy sem használtak Magyarországnak. Az egész változás abban fog állani, hogy az idegen utazó bejölteknek nem fogja tudni, hogy Magyarországra jött.

A' bécspesti vasut elkészül. E' két város egymással szorosban megismerkedik 's észrevehetlenül helyet cserél. Ötven év mulva csupa bécsi lesz pesti lakos.

A' fiumei vasut terve még terv sem marad sokáig. Készüljön el a' trieszti 's a' miénk is Triesztnek megy.

Az adót a' kamara fogja kezelni a' helytartó tanácssal együtt. Mért ne adnának róla számot. Hisz most is számolnak az országos pénztárról.

A' városok coordinatiojából nem sok lesz, a' megyéket sem bántják. Szina és compagne nem fognak korteskedni; másnak pedig nem lesz pénze.

A' fenyitéki codex be fog hozatni, de a' mostani eljárás megmarad. Börtönök feleslegesekké válnak, mert a' szólásszabadságot távulról sem akarják sérteni.

Alimentatio megmarad mint eddig. A' kormány nem fog rá érní ezzel vesződni.

A' megyei hivatalnokok mint eddig választatni fognak, de azért mégis kormány hivatalnokok lesznek. A' viceispányság gradus lesz a' főispányságra, a' szolgáliróság kir. táblai ülnökségre. A' követek csupa cancellariai és helytartói tanácsnokok lesznek. A' sok fogalmazó gyakornok és fogalmazó nem különben titoknok

savanyu képet csinálnak, 's a' régi állapot után sová-
rogznak.

Mintha sejteném, hogy a' reactio egyszer innen
indul ki.

1860-ban olvasni fogjuk, hogy gróf Széchenyi István
ő excellentiája nevét „Oesterreicher-“re változtatta.
Ugyan e' lap jelenteni fogja sok egyéb közt, hogy ő ex-
cellentiája szemeinek gyengülése miatt zöld üvegeket
használ.

XII.

Bécsben egy új cenzurái bureau fog felállítani, melly előleg 's utólag betekint a' magyar literatúrába.

Ez a' cenzurái bureau fordítani is fog a' statuscancellaria számára, mert most néha szeretnők tudni, mit beszélnek a' magyarok. Eddig ez nem kellett, mert sok kellemetlent hallottak volna; most a' kellemest elfogadják.

A' Jelenkor szerkesztője egy harmadik aerát fog megélni. Ő cikkeket írand.

Nem kételkedem benne, hogy lefordíttatnak. Ő sem, ő sem!

Nyelvünk minden esetre nyerni fog a' kifejezések gazdagságában, valamint a' német is nyert illy szigorú ellenörködés mellett.

Nem fogunk másról beszélni mint koncertról és színhazról. Milly boldog nép leendünk!

Ez a' censurai bureau uj bizonyítványa egy nagy férfi találékony eszének. Ő boldogítani akarja mindenkép a' magyart 's e' végre a' bureaut felállítja. Könyes szemekkel látja ugyan, hogy szándéka nem értetik; de elég neki az öntudat és Dezseöffy Emil szava.

DE BALLAGI GÉZA.

